

УДК 94 : 930.85 (477) «1917/1929»

МАНІПУЛЯТИВНІ МЕТОДИ БІЛЬШОВИКІВ У ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СВЯТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У 1920-х рр. (НА МАТЕРІАЛАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ)

Юлія Матухно

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Україна, 49010, м. Дніпро, вул. Гагаріна, 72
e-mail: jmatukhn@ukr.net

Захопивши владу на більшій території сучасної України, більшовики розпочали активну трансформацію свідомості населення, використовуючи при цьому низку маніпулятивних технологій і методів. Практично всі 20-ті роки минулого століття в УСРР пройшли у тотальних змінах соціального життя переважної більшості прошарків радянських громадян. Звичайно, що це в особливій мірі стосувалося південних регіонів молодшої республіки, які традиційно відзначалися національним, культурним і релігійним різноманіттям, а, крім того, останніми увійшли до складу більшовицької держави.

Одним із інструментів формування людини нового типу комуністичний режим обрав святкову політику. Утримавшись у перше десятиліття своєї влади від повної відміни традиційних релігійних свят, більшовицькі ідеологи водночас запровадили цілу низку нових «червоних днів», що мало на меті зміщення акцентів у святкуванні, переходу від прославлення подій, пов'язаних із православною вірою, до звеличення революційних ідеалів (диктатура пролетаріату, культ праці, заперечення збагачення тощо). Водночас, оскільки більшість періоду 1920-х рр. припало на реалізацію Кремлем нової економічної політики та коренізації (в УСРР – українізації), насаджування нових свят відбувалося поступово і мало більшою мірою маніпулятивний, а не насильницький характер.

Говорячи про зв'язок даної дослідницької проблеми із важливими науковими та практичними завданнями, варто вказати на такі цілі історичної науки, яка досліджує радянський період – розгляд ідеологічної, у т.ч. антирелігійної політики радянської влади у перше десятиліття її існування; дослідження сприйняття населенням Півдня України більшовицької соціальної політики; аналіз трансформації суспільної свідомості різних верств громадян УСРР у 1920-ті рр. .

Викриття маніпулятивного характеру радянської святкової політики у наукових дос-

лідження розпочалося звісно лише зі зникненням самого СРСР. Серед вітчизняних і зарубіжних науковців, які проводили фахові розвідки цієї проблематики, слід назвати Т. Гаєвську, Б. Глана, М. Заковича, В. Зоц, Ю. Каганова, А. Мазаєва, Шт. Плаггенборга, М. Рольфа, В. Руднева, Л. Тульцеву, А. Щербініна. Незважаючи на те, що святкова політика Радянського Союзу є загалом досить розробленою з наукової точки зору темою, продуктивним є звернення дослідника до технологічних аспектів цієї політики у регіональному вимірі.

Вищезазначене зумовило постановку мети даної статті – висвітлення маніпулятивних методів більшовиків у процесі впровадження та реалізації святкової політики у 1920-х рр. (на матеріалах Півдня України).

Трактування маніпулятивних методів у контексті проблематики даного дослідження доцільно здійснювати у розрізі саме масових маніпуляцій. У сучасному суспільстві люди щодня змушені зустрічатися із численними прикладами маніпуляцій – починаючи з маніпуляцій над окремими особистостями та закінчуючи маніпуляціями над індивідами, об'єднаними у маси. Причому у цьому випадку, власне, характер маніпуляцій значно розширений, а для самих маніпуляторів є більш великі можливості.

Способи масових маніпуляцій у цьому випадку досить різні. Принципи маніпулювання у масах будуються на основі позиціонування одного із членів групи як лідера та на несвідомому підпорядкуванні інших учасників групи. Характер підпорядкування складається, виходячи з усталених історичних передумов устрою психіки. Тобто сам маніпулятор свідомо створює певний конфлікт для опосередкованої групи, а заодно висуває певні вимоги, при виконанні яких дана невротична залежність (тривожність) знімається, а в індивідів, об'єднаних у масу, відновлюється психічне здоров'я. Фактично це не що інше, як приклад маніпуляції [6, с. 11].

Приклади використання сугестивних методик маніпулювання над великими групами людей поряд зі своєю достатньо частою поширеністю демонструють також і допустимість подібного впливу, і його ефективність. При цьому в індивідів, що зібралися в яку-небудь масу, уже фактично немає способу уникнути маніпулювання собою, оскільки, перебуваючи у масі, індивіди мимоволі вже змушені підкорятися т.зв. «ефектам юрби». Таким чином, індивідуальність у цьому випадку не тільки недоречна, але й фактично зникає. Як писав видатний дослідник цього питання Г. Лебон: «Найбільш вражаючий факт, що спостерігається в юрбі: які б не були індивіди, котрі формують її, який би не був їхній спосіб життя, заняття, їх характер або розум, одного їх перетворення на юрбу достатньо для того, щоб у них утворювався рід колективної душі, що змушує їх почувати, думати й діяти зовсім по-іншому, ніж думав би, діяв і чув кожний з них окремо. Існують такі ідеї й почуття, які виникають і перетворюються в дії лише в індивідів, котрі формують юрбу. ...Юрба являє собою тимчасовий організм, що утворювався з різнорідних елементів, що на одну мить з'єдналися разом, подібно тому як з'єднуються клітини, які входять до складу живого тіла й утворюють за допомогою цього з'єднання нову істоту, котра володіє властивостями, що відрізняються від тих, які має кожна клітина окремо» [8, с. 55].

Вірогідно, що маса вже апіорі схильна до впливу маніпуляцій внаслідок того, що за своїм інтелектуальним потенціалом зібрання в одному місці навіть високоінтелектуальних індивідів (сформованих у юрбу) є набагато ближчим до психіки первісних людей. Г. Лебон переконаний: «рішення, що стосуються спільних інтересів, прийняті зборами навіть знаменитих людей у сфері різних спеціальностей, мало все-таки відрізняються від рішень, прийнятих зборами дурнів, оскільки й у тому й в іншому випадках з'єднуються не які-небудь видатні якості, а тільки пересічні, що зустрічаються в усіх. У юрбі може відбуватися нагромадження тільки дурості, а не розуму» [8, с. 58].

Крім того, слід враховувати, що більшість якого-небудь маніпулятивного впливу будується на свідомому створенні в індивідів відповідних невротичних установок і наступному знятті подібного роду залежностей за допомогою виконання індивідами умов, що нав'язують їм. Тобто які-небудь маніпуляції стають можливі вже виходячи з невротично-

сті самого часу. В юрбі невроз окремих індивідів передається один одному за допомогою наростання колективного збудження, і запускається механізм маніпуляцій над нею: вирішення завдань і виконання вимог, поставлених маніпулятором [6, с. 25].

Маніпулятивні методи, технології та механізми впливу по своїй суті переслідують єдину мету – підпорядкування волі об'єкта маніпуляцій їх суб'єктові. При цьому зазначений вплив, як правило, здійснюється непрямим чином, у прихований спосіб. Звісно, що жертва маніпуляцій може здогадуватися про нечесний, невідвертий спосіб поведінки маніпулятора, й у неї може бути вибір – піддатися цьому впливу або рішуче уникнути його.

Безсумнівно маніпулятивні методи характерні для усіх недемократичних режимів. Винятком не став і більшовицький режим у перше десятиліття існування СРСР. Насамперед, це стосувалося його політики у сфері розвитку культури, невід'ємною складовою якої було встановлення й упорядкування свят.

Як стверджував відомий західний дослідник радянської обрядовості М. Рольф, «масові свята займали важливе місце в культурному арсеналі більшовиків та їх союзників... Пропаганда здебільшого використовувалася як засіб поширення догм, норм і уявлень про майбутнє. При цьому свято мало привілейований статус у каноні художніх інсценівок. Свята втягували у свою орбіту апарат активістів, який все більше розростався, поглинали все більші ресурси й виводили на вулиці усе більше людей, поки вони «усі» не стали згуртованим святковим співтовариством» [13, с. 6].

Як відомо, першим актом у сфері становлення нової радянської обрядовості стало опублікування у «Відомостях ВЦВК» (Москва) від 5 грудня 1918 р. переліку світських свят, де в якості обов'язкових виступали: Новий рік (1 січня), день 9 січня 1905 р. (22 січня), день Паризької комуні (18 березня), День І Інтернаціоналу (1 травня) і День пролетарської революції (7 листопада).

Найбільш значимим й активно насаджуваним святом нової країни було саме свято 7 листопада. Із 1927 р. Раднарком СРСР прийняв рішення відзначати свято Жовтня протягом двох днів – 7 і 8 листопада. Святкування носило масштабний характер. З особливим розмахом проходило святкування десятої річниці Жовтневої революції (1927 р.) і наступних «круглих дат».

Святкова політика швидко призводила до змін на побутовому рівні. Зокрема, в якості

альтернативи традиційним православним «хрестинам», більшовики висунули «октябрини». При цьому немовлят пропонувалося нарекати не по святцям, а новими іменами: Октябрина, Нінель (Ленін навпаки), Владлен, Сталіна, Рем (революція, електрифікація, мир) тощо. Водночас упровадження «октябрин» у побут патріархального українського села представляло собою більш складний процес. Тут даний термін зберігається для святкування факту реєстрації народження в органах ЗАГС [15, с. 90]. Водночас витіснення церковного обряду отримання мирського імені громадянською церемонією викликав осуд з боку старшого покоління, насамперед священиків і духівництва.

Попри опір «на місцях», радянська держава, що оголосила себе не лише світською, але й атеїстичною, позбавляла церкву ще однієї важливої її прерогативи – здійснення церемонії одруження. На зміну церковним весільним обрядам приходять «червоні» комсомольські весілля. Молодих «вінчав» секретар комсомольської організації, а замість ікон були портрети пролетарських вождів. Місцем святкування стають приміщення підприємств («цехові», «шахтарські» весілля). Що стосується традиційного обряду поховання, то замість нього вводяться так звані «червоні» похорони, на яких обов'язковим атрибутом були червоні прапори та гасла, а також червоні стрічки на вінках.

Важливим елементом нового ладу стало святкування 8 березня, що передбачало активне залучення жінок у суспільно-політичне життя країни. У Росії вперше цей день був відсвяткований робітницями Москви та Петербурга у 1917 р. Пізніше це свято стало щорічно відзначатися різними засіданнями, мітингами, зборами. Жінки полюбили це свято, оскільки воно дозволило відчутти їм свою значимість.

Серед невеликих, але досить поширених форм свят, популярності набувають вуличні містерії. До участі у подібних ходах залучалася значна кількість людей, що, безумовно, сприяло формуванню нового ідеологічного простору та нової особистості у вказаному просторі [2, с. 56]. Масові святкові демонстрації, ходи та мітинги стали важливою складовою частиною радянських свят.

У другій половині 1920-х рр. відбувається перенос емоційного сприйняття церковних свят на альтернативні радянські торжества. Наприклад, святкування Великодня у православних іноді збіглося зі святом 1 травня. Бі-

льшовицькі ідеологи вважали, що це зіставлення не є випадковим, оскільки ідея воскресіння співвідноситься з ідеєю народження нового, вільного світу [2, с. 56]. У цей день в усіх містах країни влаштовувалися масові демонстрації із прапорами та транспарантами, що супроводжувалося співом революційних пісень.

Повертаючись до питання маніпулятивного характеру радянської святкової політики, слід наголосити на тому, що святкування комуністичних торжеств мало на меті привернути увагу населення до нових понять – радянська влада, світова революція – і вкоренити їх у свідомості «трудолюбивих мас».

Якщо згадати вищезгадану особливість масового маніпулювання – створення маніпулятором певного конфлікту для підпорядкованої групи, а також висунення певних вимог, при виконанні яких дана невротична залежність буде знята – то ця особливість у повній мірі співпадає з ідеологічною політикою більшовиків. Так, був сформований конфлікт – класова боротьба, а головною вимогою вирішення цього конфлікту могла бути тільки перемога «світової революції». У контексті святкової політики це виражалося у таких святах як 1 травня (День міжнародної солідарності трудящих) і 7 листопада (роковини «Великої жовтневої революції»).

Говорячи додатково про вплив класової боротьби на характер радянської святкової культури, слід наголосити на тому, що більшовицький режим під час культивування нових свят намагалася протиставити «експлуаторські» й «експлуатовані» верстви суспільства, будучи звісно на боці останніх. При цьому «чужорідні», «нетрудові» класи (священники, представники купецтва, буржуазії, заможні селяни) нібито витіснялися за межі свят і «червоних дат» нового календаря взагалі.

Оскільки на радянських масових святах (демонстраціях, гуляннях) завжди відбувалося колективне збудження, у результаті окремі індивіди ставали менш стійкими до певних впливів. У результаті розвитку безвідповідальності формувалося бажання при здійсненні яких-небудь вчинків більше керуватися емоціями та негайними бажаннями, ніж принципами здорового тестування реальності. Говорячи про безвідповідальність об'єктів маніпуляцій, розуміємо при цьому відсутність критичного мислення переважної більшості населення того часу стосовно справжніх цілей більшовицької політики.

Так само як підвищене емоційне збудження окремих індивідів по ланцюгу захоплює юрбу у цілому, так саме наростає загальне колективне збудження – у групах, масах. Водночас окремих індивідів це саме колективне збудження пригнічує індивідуальні поведінкові механізми та служить утворенню нових, можливо і не властивих їм раніше форм поведінки, зміни звичок, вимог, висунутих до них як до особистостей, що вже говорить про загальне зниження порога цензури власної психіки й усуненні критичності відносно інформації, яка надходить ззовні. Вищевикладене значно підвищувало схильність даних індивідів (і маси у цілому) до сугестивних впливів.

Саме тому на масових радянських святах так заохочувалася «ейфорія трудящих мас» – оскільки це сприяло ефективності ідеологічної обробки населення комуністичними агітаторами.

Святкові заходи, що проводилися у південних регіонах України, відповідно до можливостей регіону, були спрямовані на зміну свідомості суспільства у певному напрямку. З одного боку, вони носили загальнодержавний, централізований характер (тобто були такими ж як і в інших губерніях та округах радянської України), а з іншого боку характеризувалися власними специфічними рисами (наявність багатонаціонального населення, яке сповідувало різні релігії). Однак ці риси не виходили за рамки «святкового зразка», якими служили свята, що проходили у Києві.

Більшовики, наприклад, мусили рахуватися із тим, що українці станом на 1923 р. становили лише 2,9% населення Одеси й 4,7% мешканців Катеринослава [10, с. 18]. Натомість станом на момент проведення Всесоюзного перепису населення 1926 р. 57% етнічних німців України мешкали у найбільших південних містах – в Одесі, Миколаєві, Запоріжжі та Катеринославі [14, с. 29]. У степових районах проживали до $\frac{4}{5}$ представників грецької і до 90% болгарської етнічних меншин УСРР. Водночас свій негативний вплив на демографічне й етносоціальне становище населення південноукраїнських губерній мав голод 1921-1923 рр., від якого населення Катеринослава скоротилося на 20,5%, а Одеси – на 25,9% [10, с. 4-18; 11, с. 2-15].

Впроваджені більшовиками свята багато у чому суперечили традиціям південноукраїнських селян. Значна частина населення регіону була налаштована негативно до соціалістичних перетворень, оскільки старе у

житті людей підтримувалося силою традиції та повсякденності. У своїх перетвореннях, особливо у рамках атеїстичної роботи, радянська держава спиралася на місцевий актив, як правило, з числа молодих мешканців міст, містечок і селищ.

Пізніше представники влади закликали комсомольців «уникати всякої образи почуттів віруючих», оскільки досвід антирелігійних розважальних заходів (наприклад, карнавалів) давав протилежні, негативні результати. Багато жителів регіону назвали його «знущальним підходом до віруючих». Тому пропонувалося викорінювати «релігійні забобони» поступово, шляхом атеїстичного виховання населення та поширення наукових знань [3, с. 195]. Утім подібний підхід був характерним саме для періоду середини – другої половини 1920-х рр., оскільки у наступне десятиліття радянська влада перейшла до жорстких репресій проти усіх церковних діячів, а державні релігійні свята, у т.ч. Різдво та Великдень, були скасовані.

Водночас окремі свята більшовики намагалися запровадити спеціально для селян, у т.ч. Півдня України. Так, у 1923 р. дружина В. Леніна Н. Крупська опублікувала у газеті «Правда» статтю «Свято врожаю» [15, с. 94], який мав проводитися 14 жовтня у день церковного свята Покрова. У завдання свята входили пропаганда більш досконалих агротехнічних методів ведення сільського господарства.

Південь України упродовж 1920-х рр., як і багато інших регіонів національних республік СРСР, був зразком «дефіциту» радянської культури [13, с. 179]. Сутність вказаного дефіциту логічно випливала із того факту, що зазначені території всього лише кілька років входили до складу нової держави, і в них ще не встигли ствердитися закони радянської влади. Ця обставина, ймовірно, пригнічувала більшовиків, які бачили у ній відображення власної організаторської слабості й обмежених можливостей своєї влади на місцях. Тому ними ухвалювалися певні заходи, щоб ліквідувати цей дефіцит. Крім кампаній із ліквідації безграмотності, демонстрації кінофільмів і театральних спектаклів, вони намагалися охопити підвладну їм територію мережею стандартизованих культурних практик, до яких відносилося, у першу чергу, радянське свято.

Це завдання у Південній Україні вирішувалося у 1920-і рр. вельми непросто. Спочатку всі сили нової влади були спрямовані на подолання катастрофічної продовольчої ситуа-

ції у регіоні (1921-1923 рр.), тому культурна політика знаходилася певною мірою на маргінесі. Організатори радянських свят усюди стикалися з фактично обмеженими можливостями. Це досить чітко видно на прикладі підготовки у південних округах УСРР до святкування 10-ї річниці Жовтневої революції (1917-1927), де режим зазнавав труднощів з реалізацією своїх святкових планів і впровадженням нової святкової культури. Різного роду дефіцити заважали проведенню святкових інсценівок пропагандистської держави, часом зриваючи їх.

Головні труднощі полягали у тому, як на практиці відзначити знаменну дату, розпропаговану методистами центру та місцевою пресою. Перше десятиліття радянської влади планувалося, як відомо, як «парад наших успіхів» [2, с. 57]. Тому, з одного боку, потрібні були самі успіхи, а з іншого – їх вражаюча демонстрація. Виконання обох цих завдань в Одесі, Миколаєві, Херсоні, Запоріжжі й інших населених пунктах краю виявилось досить складним. Труднощі почалися вже з пошуку підходящих престижних об'єктів, що дозволяли показати південноукраїнські округи «на підйомі».

Зокрема, окремими структурами місцевого самоврядування на Одещині та Миколаївщині було прийняте рішення перетворити регіональні музеї і так звані «дома селянина» у репрезентативні символи регіонального розвитку. За допомогою музеїв, що, як і дома селянина, планувалося відкрити у всіх повітових містах, можна було продемонструвати історичний шлях розвитку та зафіксувати регіональні революційні події в експозиціях офіційних установ, а «дома селянина» повинні були послужити свідченням зв'язків окружних міст із аграрною «глибинкою». Водночас у більшості населених пунктів Півдня не встигали виконати намічене до ювілею. Незначні ресурси міських адміністрацій різко обмежили можливість реалізувати план у всій повноті [9, с. 134].

Виходячи із аналізу наявних матеріалів автор дійшов таких висновків:

– Більшовицька святкова політика у перше десятиліття після встановлення радянської диктатури в Україні безперечно була сукупністю маніпулятивних технологій, що застосовувалися з метою збільшення числа прихильників нової влади у різних верствах населення. Заідеологізованість усієї гуманітарної політики радянського режиму поширювалася і на таку «чутливу» сферу як свята,

але без використання маніпулятивних технологій більшовики не могли здолати значний вплив релігії у цій сфері. Через відпочинок у нові «червоні дні» громадяни радянської України повинні були зрозуміти, що ця влада принесла їм не тільки працю задля побудови соціалізму, але й святкування на честь нових ідей і героїв революції.

– Нові радянські свята були елементом антирелігійної пропаганди комуністичного режиму, одним із головних завдань якого було насадження атеїзму та викорінення християнського світогляду підконтрольного населення. Особливо активно атеїстична політика реалізовувалася саме у 20-ті роки минулого століття та супроводжувалася поступовим витісненням релігійних свят із числа офіційних. Поступово позбавляючи церкву найважливіших інституціональних функцій – прерогатив реєстрації народження, смерті, здійснення церемонії одруження, більшовики вносили істотні зміни у традиційну систему організації державою соціокультурного життя населення.

– Оскільки специфічними рисами Півдня України були мультикультурність і багатонаціональність, святкова політика більшовиків у цьому регіоні характеризувалася обережністю та поступальністю. Влада мусила враховувати наявність багатьох етнічних меншин (євреїв, німців, греків, татар, болгар та ін.) із власними національними та релігійними святами, які мали столітню та навіть тисячолітню історію. Крім того, оскільки переважна більшість населення Південної України мешкала у селах, поширення нових свят відбувалося повільніше, ніж в індустріальних регіонах і містах. Варто також пам'ятати про фактор голоду 1921-1923 рр., від якого найбільше постраждали саме південні губернії республіки й який вельми негативно позначився на культурному житті їх народонаселення.

Перспективним напрямом дослідження є порівняння святкової політики більшовиків упродовж 1920-х рр. в Україні й інших союзних республіках СРСР, наприклад у радянській Росії чи Білорусі.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Богуш В.М. Інформаційна безпека держави / В.М. Богуш, О.К. Юдін. – К.: «МК-Прес», 2005. – 432 с.
2. Бравина М.А. Праздничная культура в контексте государственных преобразований Советской власти / М.А. Бравина // Вестник Московского государственного педагогического университета. Сер.: Ист. науки. – 2010. – № 1 (5). – С. 53-61.
3. Гаєвська Т.І. До питання становлення радянської святкової культури / Т.І. Гаєвська // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2012. – № 1. – С. 194-

198.

4. Лебон Г. Психология народов и масс / Густав Лебон. – СПб.: Макет, 1995. – 311 с.

5. Дмитрієнко М.Ф. Геортологія в системі спеціальних історичних дисциплін: теорія, джерела та методи досліджень / М.Ф. Дмитрієнко, Я.А. Солонська // Український історичний журнал. – 2002. – № 3. – С. 34-61.

6. Зелинский С.А. Манипуляции массами и психоанализ. Манипулирование массовыми психическими процессами посредством психоаналитических методик / С.А. Зелинский. – СПб.: Издательско-Торговый Дом «Скифия», 2008. – 248 с.

7. Каганов Ю.О. Радянські свята та обряди у контексті ідеологічної політики в Україні другої половини ХХ ст. / Ю.О. Каганов // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2013. – Вип. 36. – С. 186-194.

8. Лебон Г. Психология народов и масс

9. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921-1928 рр.): колективна монографія: в 2 ч. / відп. ред. С.В. Кульчицький. – Ч. 2. – К.: Інститут історії України

НАН України, 2010. – 382 с.

10. Население Украины по данным переписи 1920 г. (Сводные данные по губерниям и уездам) / Статистика Украины. – № 6. – Серия I: Демография. – Т. 1. – Вып. 11. – Х.: Изд-во ЦСУ УССР, 1920. – 50 с.

11. Населення в містах України (за даними міського перепису 15 березня 1923 р.) / Статистика України. – Серія 1: Демографія. – Т. 2. – Вип. 3. – № 77.

12. Психологія мас: навчальний посібник / автор-упорядник Я.Є. Кальба. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 208 с.

13. Рольф М. Советские массовые праздники / Мальте Рольф. – М.: РОССПЭН, 2009. – 440 с.

14. Хоменко А. Населення України 1897-1927 рр.: Популярна розвідка за попередніми підсумками перепису населення 17.12.1926 / Арсен Хоменко. – Х.: Держ. вид-во України, 1927. – С. 28-34.

15. Щербинин А.И. Тоталитарная индоктринация: у истоков системы. Политические праздники и игры / А.И. Щербинин // Полис. – 1998. – № 5. – С. 88-96.

Матухно Юлія Маніпулятивні методи більшовиків у процесі впровадження та реалізації святкової політики у 1920-х рр. (на матеріалах Півдня України)

Стаття присвячена висвітленню маніпулятивних методів радянської влади у ході здійснення нею святкової політики у південних регіонах України. Здійснене трактування маніпулятивних методів управління у контексті масових маніпуляцій. Розкрито взаємозалежність маніпулятивних методик і масового неврозу (ейфорії), притаманного радянському суспільству, особливо під час масштабних свят. Досліджені специфічні риси радянської святкової політики на Півдні України, з урахуванням місцевої етнонаціональної та культурно-релігійної специфіки.

Ключові слова: маніпуляції, маніпулятивні методи, невроз, свята, святкова політика, радянська влада, більшовики, комуністи, ідеологія, революція, СРСР, Україна, Південь

Матухно Юлія Маніпулятивної способи большевиков в процессе внедрения и реализации праздничной политики в 1920-х гг. (на материалах Юга Украины)

Статья посвящена освещению манипулятивных методов советской власти в ходе осуществления ею праздничной политики в южных регионах Украины. Осуществлено трактование манипулятивных методов управления в контексте массовых манипуляций. Раскрыта взаимосвязанность манипулятивных методик и массового невроза (эйфории), присущего советскому обществу, особенно во время масштабных праздников. Исследованы специфические черты советской праздничной политики на Юге Украины, с учетом местной этнонациональной и культурно-религиозной специфики.

Ключевые слова: манипуляции, манипулятивные методы, невроз, праздники, праздничная политика, советская власть, большевики, коммунисты, идеология, революция, СССР, Украина, Юг

Matuhno Julia Manipulative methods of bilshovikiv in the proceedings of the two realistics of sunflower politics in 1920s (in the South Ukraine)

Article is devoted to lighting the methods of manipulations of the Soviet power during implementation of festive policy by it in the southern regions of Ukraine. Interpretation the methods of manipulations of management in the context of mass manipulations is carried out. The disclosed interdependence the techniques of manipulations and the mass neurosis (euphoria) inherent in the Soviet society, especially during large-scale holidays. Peculiar features of the Soviet festive policy in the south of Ukraine, taking into account local ethnonational and cultural and religious specifics are investigated.

Seized power in most of today's Ukraine, the Bolsheviks began an active transformation of awareness, using a series of manipulative technologies and techniques. Almost all the 1920s years of the last century in USSR were changes in total social life segments majority of Soviet citizens. Of course, this is a special measure applies southern regions of the young republic, which traditionally marked national, cultural and religious diversity and, in addition, last joined the Bolshevik state.

One of the instruments forming a new type of human communist regime chose festive policy. Refrain in the first decade of its power from the complete abolition of traditional religious holidays, Bolshevik ideologists simultaneously introduced a number of new «red days», which aimed to shift in the celebration, the transition from worship events associated with the Orthodox faith, to the glorification of revolutionary ideals (dictatorship of the proletariat, the cult of labor, denial of enrichment, etc.). However, since most of the period of the 1920's. Accounted for implementing new Kremlin policy and indigenization (in the USSR – Ukrainization) new planting events took place gradually and little more manipulative, not violent.

Keywords: manipulations, methods of manipulations, neurosis, holidays, festive policy, Soviet power, Bolsheviks, communists, ideology, revolution, USSR, Ukraine, South

Рецензенти:

Кринко Є.Ф., д.і.н., професор

Шитюк М.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 10.04.2017 р.